

Tokį vyskupą Antaną VAIČIŲ prisimena Žygaičių parapijiečiai

Regina Bliūdžiuvienė

Regėjau versmę...

Tai šventos giesmės žodžiai, skelbiantys velykinį prisikėlimo džiaugsmą. Šviesi džiaugsmo versmė pasiekia ir žmonių, kurie pažinojo ir prisimena kunigą Antaną Vaičių, širdyse. Kartais ta versmė tik suribuliuoja, o kartais išsilieja srove. Jutau, mačiau ją žmonių, su kuriais kalbėjau, akyse, girdėjau jų tyliuose atsidusimuose ir patylėjimuose. Atrodė, kad pasakodami tai, ką atsimena, jie tarsi nuo darbų su grubusiais pirštais verstų senos maldaknygės lapus. Versmės šviesa siekė ir mane, ji skalavo ir skaidrino, nešė ir vedė, klupdė ir kėlė, leido pažinti ir būti pažintai. Iš kiekvieno parapijiečių pasakyto žodžio, sakinio apie kunigą, iš laiko išblukintų nuotraukų kaip vaivorykstė įvairiomis spalvomis vėl ėmė ryškėti buvę įvykiai, vaizdai, epizodai ir skleidėsi šviesus A. Vaičiaus paveikslas. Šis žygaitiškių pažintas kunigas, kai jis ėjo ganytojo pareigas jų parapijoje, jau tada buvo versmė, kylanti ir kitus nukreipianti į amžinąjį gyvenimą. Dabar jis atgijo atsiminimuose, kilo iš praeities ir vėl buvo su savo žmonėmis ir vėl juos vedė į šviesą.

Tada dar visai jaunas kunigas A. Vaičius Žygaičiuose Šventųjų apaštalo Petro ir Pauliaus parapijoje klebonu dirbo 1954–1959 metais. Tais metais Žygaičiai nebuvo tokie, kokie jie šiandien. Ne tokį, koks jis dabar, A. Vaičius rado ir miestelio dvasinį centrą.

Į Žygaičius A. Vaičius eiti klebono pareigas persikėlė iš Klaipėdos parapijos, kur dirbo vikaru ir laikinai klebonu. Parapijiečiai džiaugėsi, kad atsidūrė jo pašaukimo kelyje. Šis paskyrimas pačiam kunigui buvo ne stotelė, kur jis galėjo pailsėti, apsidairyti šiame Žemaitijos paribyje. Jam buvo patikėta didelė užduotis – būti ne tik tikinčiųjų ganytoju, kurti Dievo šventovę žmonių širdyse, bet ir atstatyti karo metais stipriai apgriautą bažnyčios pastatą. Jis, atvykęs į Žygaičius, pamatė maldos namus, kurie dar tik gydėsi sprogimų išdaužytas sienas, kur ant sužaloto ir griūvančio bažnyčios bokšto vos laikėsi kryžius, o ant žmogaus sielos jau buvo dedama gniuždanti sovietmečio ranka. Nebuvo kunigui miestelyje at-

Kunigas Antanas Vaičius darbo Žygaičiuose (Tauragės r.) metais. Nuotrauka iš R. Bliūdžiuvienės archyvo

vertų durų ir į didelius pakajus – jam teko įsikurti mažiame nameliuke, stovėjusiame šventoriaus pakraštyje ant Ežerūnos skardžio. Jis buvo ne pirmas jo gyventojas. Keli kunigai jau buvo patyrę jo „patogumus“. Kai sovietmečiu valdžia iš Bažnyčios atėmė miestelyje stovėjusią kleboniją, ten įkūrė ligoninę ir ambulatoriją. Tada Žygaičių parapijai priklausęs namelis, kuriame prieš karą būdavo sandėliuojami bažnyčios reikmenys, veikė šarvojimo salė, buvo neįaukus rūšys, tapo kunigų gyvenamąja patalpa. Nepaisant to, kad tai iš valžios pusės buvo savotiškas kunigų pažeminimas, bandymas juos ištumti iš visuomenės, A. Vaičius neprieštaraudamas įsikūrė tame nameliuke kartu su mama ir seserimi Onute. Iš čia jis ėjo gydyti parapijos žmonių sielų, iš čia jiems tiesė kelią į dangiškuosius Tėvo namus. Na o okupacinei valdžiai ir toliau rūpėjo, kad dvasinius dalykus užgožtų fiziniai poreikiai, o sielos lūkesčius pakeistų ideologizuoti siekiai. Ten, kur kadaise sklandė maldos dvasia, turėjo įsitvirtinti kitokia dvasia ir skambėti kitokie žodžiai. Kun. A. Vaičius, pasivaikščiодamas pro buvusią Žygaičių kleboniją, mintyse meldėsi už ligonius, laimino juos, savais

(Nukelta į 10 p.)

Kun. Antanas Vaičius Žygaičių šventųjų apaštalų Petro ir Pauliaus bažnyčioje pie altoriaus. Nuotrauka iš R. Bliūdžiuvienės archyvo

laikė jais besirūpinantį personalą. Gal kam, besigydančiam ligoninėje, sugavęs netikėtą jų žvilgsnį, ir pamojudavo, O kartą, kaip pasakoja parapijiečiai Stanislaiva Abromienė, pro pravirą langą į palatą įmetė saldinių, nes pamatė ten esant vaiką. Takelis Ežerūonos pakraščiu nuvedavo ir į kapinių kalnelį. Ir ten buvo jo žmonės, po palinkusiais kryžiais ir liepomis sugulę laukti Viešpaties žadėto prisikėlimo. Ten jis palydėdavo ir išeinančius negrižimo keliu.

Einant laikui mažasis namelis po ąžuolu, kuriame gyveno jaunas klebonas, tapo didesnis už dviejų aukštų ligoninę, o nedideli langeliai, siauros durys ir ankšti kambarėliai buvo sklidini tokios galingos šviesos, kad galėjo ją sį širdis spinduliuoti kitiems, žadinti jose tikėjimą, viltį ir meilę. A. Vaičius atvyko į Žygaičius ir pasiliko čia, kad skleistų šviesą viltį ir praturtintų parapijiečių dvasinį gyvenimą. Jis visada buvo su žmonėmis, žinojo jų rūpesčius, stengėsi pažinti juos, bendraudamas su jais atnaujindavo, tiesindavo takus pas TĄ, pas kurį jis pats ėjo. Apie tai žmonės, prisimindami jį, ir šiandien kalba su didžiausia pagarba. Jis laisvino širdis taip, kaip sodininkas kad tiesina vėjų palenktus medelius. Augino jaunimą kaip daigelius, viltimi guodė pavargusias sielas. Bendraujant su juo imdavo žibėti žmonių akys, sutvirtėdavo

žingsnis, maldoje ir giesmėje stiprėdavo tarpusavio bendrystė.

Rūsti pokario kasdienybė tada visada buvo šalia. Dar daugiau – prikibusi lyg koks akmenėlis einančiojo bate. Apie tuos kliuvinius pats Vyskupas gana plačiai ir atvirai pasakoja savo atsiminimų knygoje „Pašaukimo keliu“ (p. 76–82), kurią 2010 m. išleido leidykla „Naujasis lankas“. Žygaičių parapija jų įsigijo 87-ias.

Jaunajam kunigui rūpesčių Žygaičiuose buvo daugybė ir ne tik remontuojant bažnyčios sienas, šventorių apjuosiant akmenine tvorele. Bet dar daugiau buvo gerų rankų. Jam padėdavo ne tik suaugusieji, bet ir vaikai. Klebonui, kuriam dažnai ne likdavo laiko savo paties maistu pasirūpinti, parapijiečiai, kai reikėdavo, ir valgyti atnešdavo, bulvelių užaugindavo, rūbą mamutei ar kunigui pasiūdavo.

Tik penkeri metai tarnystės Žygaičių parapijoje – toje laikinoje stotelėje einant Pašaukimo keliu Viešpaties akivaizdoje, o kiek gėrio čia pasėta.

A. Vaičius į jį pažinojusiųjų, su juo bendravusiųjų parapijiečių atmintyje liko kaip žmogiškumo ir tikėjimo šviesulys, bičiulis ir dvasinis vadovas, tikėjimo uola sklėjančiame mūsų gyvenime. Kai sovietmetis slankiojo aplink kaip riaumojantis liūtas, jaunas kunigas buvo kaip vynmedis, apie kurį vyniojosi trapios šakelės. Tvinstančioje melo jūroje jis iškilo kaip tvirtas Evangelijos tiesos saugotojas. Giliai į žmonių širdis nusėdo kunigo nepaprastas nuoširdumas, atidumas kiekvienam sutiktajam, kuklus gyvenimo būdas, pasitikėjimas Dievu.

Einant metams sklėja, trupa žmonių atmintis, ūkanomis užsidangsto brangios bendravimo akimirkos, blanksta kadais nespaltotose nuotraukose sustabdyti vaizdai. Štai dvi mažutės nuotraukos – du priešingi gyvenimo momentai. Vienoje įamžintos vestuvės, kitoje – skaudi netektis. Abiejų nugarinėje pusėje neklusnia ranka įrašyti liudijimai neleidžia laikui ištrinti vardų. Visais tais atvejais kunigas A. Vaičius buvo šalia žmonių – ir skausmo, ir džiaugsmo valandomis. Tikras buvo ne tik jo oficialusis bendravimas, bet ir vidinis, asmeninis santykis su parapijiečiais. Tai nėra užmiršta, einant metams išliko, nes tai, ką širdyse statė kunigas A. Vaičius, eina kartu su žmonėmis, todėl, prisiminus jį, žybteli kaip kibirkštis, išsilieja kaip šviesa. Atsiminimais besidalijantys žmonės sako, kad prisimenant A. Vaičių širdis tarsi šokteli, lyg vandeniu iš aukštybių būtų apšlakstyta, sausroje palaistyta, šaltyje atgaivinta. Ir beveik

visi, kuriuos kalbinau, kaip atodūsi kartojo tuos pačius žodžius: „Ot buvo kunigas...“ Tai ne jo įvertinimas, o ilgesys ir padėka Dievui už maloną gyvenimo kelio dalį nueiti kartu su juo, būti jo pakrikštytam ar į kalnelį palydėtam, tikintis susitikimo amžinybėje.

Nenutrūko mūsų krašto žmonių ryšys su A. Vaičiu ir tada, kai jis buvo paskirtas dirbti į kitas didžiojo kelio stoteles, kitų parapijų žmonėms kalbėjo ir rodė: „Štai Dievo Avinėlis“. Ryšys liko abipusis. Juk pirmoji parapija, kurioje jam buvo patikėtos klebono pareigos, kaip ir pirmoji meilė: galbūt išskiria, bet neužgesa, tik patikrina, kas buvo tikra. A. Vaičius, jau išvykęs iš Žygaičių, ne vienam parapijiečiui atsiųsdavo sveikinimo žinutes, parašydavo laiškelį, per pažįstamus žodelį perduodavo. Jau ir tapęs Vyskupu jis čia, Žygaičiuose, buvo visų tikinčiųjų be galo laukiamas. Jam mūsų parapija rūpėjo kaip tėvui jo augintas ir vaikščioti mokytas vaikas, kaip sėjėjui rūpi iš jo bertos sėklos kylantis želmuo.

Parapijiečiai taip pat aplankydavo savo ganytoją. Štai 1997 m. pilnas autobusas žmonių nuvykome į Telšius susitikti su A. Vaičiu. Dalyvavome jo aukojamose Šventose Mišiose. Pamokslo metu jis pasidžiaugė, kad jaučiasi taip, lyg nebūtų laiko perskyrusios bedugnės, kad gali melstis su Žygaičių parapijos žmonėmis. Tą dieną buvome pakviesti į vyskupijos kuriją, pavaišinti arbata ir tėviškai palaiminti. Sustojome gal paskutinei bendrai nuotraukai. O kai gyvybės Viešpats išsivedė jį pas Tėvą, 2008 m. lapkričio 27 d. mes, 43 žmonės iš Žygaičių krašto, atvykome į didįjį atsisveikinimą su Vyskupu. Tik jau nedaug bebuvo tų, kurie išlydėjo jį išvykstant iš Žygaičių. 2009-ųjų lapkričio 28-ąją, kai buvo minimos jo mirties metinės, vėl nuvažiavome į Telšius. Tada mūsų buvo 46. Visi suklaupėme prie Vyskupo kapo. Netgi dabar, kai nuvykstame į Telšius pavieniui, sustojame prie jo amžinojo poilsio vietos ir kaip su artimu ir brangiu žmogumi pasisveikiname, pagerbiame jį ir pasimeldžiame. Ateina čia net ir tie, kurie asmeniškai jo nepažinojo... Prie Vyskupo kapo rymančios susikaupęs Rūpintojėlis, ir dvi Rūpintojėlio skulptūros Žygaičiuose (klebonijos sode ir skverelyje šalia Bažnyčios) yra kaip parapijiečių nenutrūkusio ryšio su kunigu A. Vaičiu liudytojai.

Minėdami Telšių Vyskupijos šimtmetį, prisimeiname ir tai, kad A. Vaičius gimė tais pačiais metais, kuriais buvo įkurta Vyskupija. Šia dviguba proga

nusprendėme surinkti parapijiečių atsiminimus apie kunigą A. Vaičių, sudėti į jo atminimui skirtą knygą „Šviesuliu atmintyje pasilikęs“ ir išleisti ją. Išspausdintoje knygoje A. Vaičius – vėl su savo parapijos žmonėmis. Mes, trys knygos sudarytojai, kiekvienas kitu aspektu prisilietėme prie istorija tapusių epizodų. Šviesus kunigo paveikslas atgijo Elenos Bazinienės medžiagoje „Vaikystės metai su kunigu Antanu Vaičiu“, o iš Juozo Kuisio surinktų ir sudėliotų nuotraukų savotiškai dabartimi tapo „Akimirkos, neišnykusios praeityje“.

Rugsėjo 20 d. Žygaičių Šv. apaštalų Petro ir Pauliaus bažnyčioje po Šv. Mišių vyko minėtos knygos sutiktuvs. Tai buvo prasminga data: būtent rugsėjo 24 dieną (1950 m.) A. Vaičius buvo įšventintas į kunigus. Renginio pradžioje kalbėjo parapijos klebonas Tomas Domarkas. Vėliau apie knygos gimimą papasakojo jos sudarytojai Elena Bazinienė, Juozas Kuisys ir šios publikacijos autorė, užrašiusi A. Vaičių pažinėjusių, su juo bendravusių žmonių atsiminimus bei parengusi knygą spaudai.

Pateikiu žiupsnelį žygaitiškių atsiminimų apie jų parapijoje dirbusį, vėliau Telšių Vyskupu tapusį mylimą kleboną A. Vaičių.

ONA BAUŽIENĖ (gimė 1921 m., gyveno Žygaičių miestelyje):

Kai A. Vaičius atvyko į Žygaičius, pusė miestelio atėjo jo sutikti. Jis buvo pirmas, kuris miestelyje subūrė mergaičių chorą. Jų buvo keturiolika. Mano vyras Domas Bauža kartu su A. Vaičiu pasirūpino apšvietimu – pastatė dinamą, kuri gamino elektrą. Jos užteko mūsų namui, bažnyčiai ir klebonijai.

Per karą Žygaičių bažnyčia buvo labai apgadinta. Bokšte nebuvo ir kryžiaus. Kai jį remontavo, tai Alfonsas Barborinas atsistojo, ištiesė rankas ir atrodė kaip Nukryžiuotasis. A. Vaičius pasirūpino, kad būtų pradėtas tvarkyti šventorius. Ardė jo akmenis, didelius akmenis skalbė su kūju. Dalį tų akmenų išsivežė žmonės, kitus panaudojo mūrijant kapinių tvorą. Dirbo ir dideli, ir maži. Vaikai su kibiriukais nešdavo naujai tvorai skirtą cementą. Dirbo ir pats A. Vaičius, ir zakristijonas, net vargonininkas.

Dažnai ryte A. Vaičius, atbėgęs pas mus, prašydavo: „Duok ką užkąsti – duonos, lašinių, pipirų“. Perkąsdavo ką nors ir eidavo prie darbininkų.

Jis ir mano vaikus žadindavo prie darbo. Su smilga braukdavo per nosį ir sakydavo: „Nu, vaikai, einam, (Nukelta į 12 p.)

padėkit. Duosiu saldinių“. Gečo 4 vaikai, Pocius 4, mano 2 vaikai dirbdavo, dar iš miestelio vaikų atbėgdavo. Suaugusių žmonių valdžia neleisdavo dirbti prie bažnyčios, ateidavo brigadininkai tikrinti. Žmonės, pamatę tuos brigadininkus besiartinant, pabėgdavo ir pasislėpdavo bažnyčioje. Kartą dirbo moterys iš Aukštupių. Atėjo brigadininkas J. K. jų gaudyti. Ona Bartušienė ir sako: „Eik tu, putrapilvi“. Vaikams kartais Pocienė, kartais Gečienė, kartais mes ko nors valgyti paduodavom, ant duonos užtepdavom. Duona buvo sėlenuota, bet vis valgis. Kartais vaikai patys ko nors atsinešdavo, mamos jiems blynų iškepėdavo. Jei būdavo karšta, A. Vaičius vaikus dienai įpusėjęs, o taip pat ir po darbo po 8, 10 (vieną partiją po kitos) motociklu nuveždavo į ežerą išsimaudyti, dulkes nusiplauti. Jis ir pats su vaikais maudydavosi, taškydavosi. Kitą dieną vėl cementą visi nešdavo. A. Vaičius, kaip žemaičiai sako, buvo tikras „juodas“ darbininkas, viską dirbdavo: ir kalkes nešdavo, ir šventorių grėbstydavo – jokia darbo nevengė. Kartais po darbų ateidavo pas mus purvinas, pavargęs, išalkęs.

Bažnyčia per karą buvo labai nukentėjusi. Jos sienose buvo net 36 skylės. Vianas sviedinys nuo upelio pusės kiaurai sieną buvo pramušęs. Vokiečiai besitraukdami susilipo į bokštą ir šaudė link miško, o rusai davė jiems atgal. Iš bokšto liko tik krėkliai. Tada miestelyje sudegė 7 pastatai, tarp jų ir špitolė.

Jei kartais vaikai susipešdavo, kunigas jiems liepdavo susitaikyti ir pasibučiuoti. Tie klausydavo, kad ir bliaudami bet pasibučiuodavo (kaip neklausysi klebono, turi juk daryti tai, kas jo liepta). Mes ir mūsų kaimynai buvom be bėdos. Jei tik kas, klebonas visada padėdavo – ir tvarka kaip bažnyčioje.

Vargonininkas Vacys Bamšas pas mus gyveno. Buvom jam davę kambarėlį. Vieną kartą vaikai, kurie padėjo remontuoti šventoriaus tvorą, pasidarė pramogą – vargonininką įstūmė į kalkių duobę. Išlenda šis visa baltas, kalkinas. Nepyko, pats jaunas buvo, nebijojo išdaigų. Kitą kartą mūsų vaikai pamatė pro medžių šakas kažką ateinant. Manė, kad zakristijonas grįžta. Nusitaikė pro langą ir apipylė jį iš antro aukšto vandiniu. Bet pataikė ne zakristijonui, o klebonui A. Vaičiui. „Nu, – sako jis, – „už bausmę dabar visi gausit cementą ir akmenis nešioti“. Jis žinojo, kaip su vaikais elgtis.

Tiek būdamas savo namuose, tiek ir kalėdodamas valgydavo labai paprastai.

Tada buvo labai tuščias laikas – visko trūko. Miestelis neseniai buvo beveik sudegęs, vokiečiai gyventojų gyvulius išsivarę. Jei kas kokio nors maisto atnešdavo

į kleboniją, kunigėlis būdavo labai dėkingas. Jo sesuo Onutė kartais pas mus atbėgdavo. Sako: „Duok porą kiaušinių, neturiu klebonukui ko pusryčiams iškepti“. Duodavom, skyrėme ir kampuką savo žemės už tvartuko, kad jis pasisodintų bulvikių. Onutė salotų pasėdavo. Vėliau brigadininkas nužiūrėjo ir nebeleisdavo tos žemės klebonukui duoti.

A. Vaičiaus pamokslai būdavo labai geri, paprastai, sakydavo jis juos iš širdies. Vieną, kaip reikia daryti žmonėms gera, ir dabar prisimenu. Turinys buvo toks: Ėjo moteris per lauką takiuku ir vis pasilenkusi kažką rinko. Pamatė policininkas, prisistatė ir klausia, ką ji čia renka, gal kartais kokius pinigus rado. O ji rodo jam stiklo šukes. Sako, renku, kad vaikai kojų nesusipjaustytų. Štai taip ir reikia gera daryti kitiems.

Vieną kartą mes vos nenumarinom iš juoko klebonuko mamytės. Dėl niekų taip įsijuokėm, kad net ant grindų raičiojomės, o mamutė pagalvės kampą tiesiog graužė. Klebonukas mėgo juokus. Vakaraus jis pasikviesdavo vaikus žiužį mušti, žiedą dalinti. Vaikų priedavo pilnas šventorius. Vieną kartą žiemą su sniegu pradėjom duotis. A. Vaičius man užkišo gniūžtę už apyklaiklės, o aš jam pataikiau – įkrito jam to sniego net po apatiniais rūbais. Išsigandau, puoliau atsiprašinėti. O jis sako: „Aš toks pat žmogus, kaip ir visi kiti“. Pasnigus ir jo sesuo Onutė mėgavo sniegu pasimėtyti.

Pas kunigėlį vaikai rinkdavosi kaip kokie žvirbliai. Jie ir gegužines pamaldas giedodavo. A. Vaičius yra gavęs pylos nuo mokyklos direktoriaus už vaikus. Ale paskui jį patį žmona barė, kam kunigą persekioja, tai direktorius vis sakydavo, kad jį žmona „kačėlija“.

Kai parapijiečiams reikėjo su klebonu atsisveikinti, jie iki pat kryžkelės koplytėlės gėles jam po kojomis barstė, o šalikėlėse stovėjo pamerktos laukinių gėlių puokštės. Verkė žmonės, nenorėjo jo išleisti...

CECILIJA DIRŠKIENĖ (gimė 1923 m., gyveno Žygaičių miestelyje):

Beveik kiekvieną vakarą jis pas mus ateidavo. Vieną sykį iš kažkur vėlai parvažiavo ir nebegalėjo mūsų aplankyti. Jo mama vėliau sakė, kad jis tada vietos sau nerado, malėsi po šventorių, nerimavo. Auginau 9 vaikus. Klebonukui buvo su kuo pas mus pabendrauti. Vaikai jo laukdavo. Neprašyti pasidėdavo ant stalo dienoraščius, mat klebonukas tikrindavo pažymius. Jei pažymiai geri, tai saldinių duodavo, o jei rasdavo blogų, ir už ausies patempdavo. O kaip jis mėgdavo su vaikais siusti! Sykį, vos įėjęs į trobą, pakėlė nuo kros-

nies puodą, pirštu perbraukė per jo dugną, o tada su paisais ištepliojo vaikus. Šie nepasidavė, patys puolė jį „grazinti“. Ištepliojo visą, net baltinius „sudirbo“. Gavau trobos duris uždaryti, kad kunigėlis galėtų nusirengęs nusiprausti. Visokių žaidimų jis mokėjo. Kai ateidavo, žaisdavome visi, ir mane prisikalbindavo, ir kaimynę Eičienę. Kartu ir „Žiedą dalydavome“, ir „Pušį gaudydavome“, ir „Primuštinį“ žaisdavome.

Kartais atvažiuodavo motociklu, vaikus susisodindavo į priekabą – kiek ten jų tilpdavo, mane užlaipindavo ant motociklo galo ir veždavo visus iki Aukštupių, o paskui atgal – taip mus pavažinėdavo.

Atėjęs vis prašydavo šalto pieno. Mes pieną merkdavome į šulinį – senoviškai. Kunigiukui jis buvo labai skanus ir sveikas. O kai papjaudavome veršiuką, nunešdavau jam veršienos. Labai ją mėgo. Vis prašydavo, kad jam bent vieną inkstuką atiduočiau. Kai jau ėjo ganytojo pareigas Salantuose, rašydavo man laiškus, o atvažiavęs aplankydavo, sakydavo, kad aš jį šaltu pienu ir veršiena išgydžiau. Mums jis buvo kaip namiškis. Valgydavo viską, ką turėdavau išvirusi. Ateis, dangtį pakėlęs pažiūrės į puodą ir sakys: „Įpilki man“. Mane kartais paerzindavo: „Turi daug vaikų, gali bent vieną į kunigus leisti“. „Kad jie išdykę, tikri chuliganai,“ – atsakydavau. „Bet ir aš toks buvau“, – juokdavosi klebonėlis, – „grietinę pats išvalgydavau, o sesers lūpas ją aptepdavau...“

Pavasarij jam pasodindavom maišelį bulvių, rudenį nukasdavom ir nuveždavom. Mano mergelės Jadvyga ir Gražina chore giedojo. Kai būdavo laisvesnis, klebonėlis prie šventoriaus kampo stovėdavo ir šnekindavo praeinančius. Vaikščiodavo po šventorių, meldavosi. Jo mamai pasiuvau kostiumėlį. Kai nunešiau, tai Onutė pavaišino visokiais pyragais, lauktuvių įdėjo, o kunigėlis pasakė: „Nešk vaikams“.

Kai jis jau turėjo išvažiuoti, per paskutines pamaldas visi, kas tądien buvo bažnyčioje, šniurkščiojo. Klebonėlis prie mažojo altoriaus, kur stovėjo Jėzaus statula, garsiai skaitė Jėzaus širdies litaniją. Vienu momentu kažkaip nutilo. Visi pradėjo garsiai verkti. Labai gailėjomės. Išvažiuojant kelias gėlėmis buvo parbarstytas iki kryžkelės.

MARIJONA PAULIENĖ,
(KATAUSKAITĖ), gimė 1918 m., gyveno
Žygaičių miestelyje:

Kai čia klebonavo A. Vaičius, mes gyvenome Aukštupiuose – Šetkaus ūkyje. Pirmą sykį jį sutikau labai netikėtai. Atėjau į Žygaičius, nes reikėjo į vaisti-

nę. Ji veikė priešais bažnyčią – valdžios atimtoje klebonijoje. Einu pro šventorių, o A. Vaičius prie savo namelio knygą skaito. Pamatė mane, padėjo knygą ir tap tap tap laiptais pro didžiuosius vartus. „Kur eini“, – klausia. Pasakiau, kad į vaistinę. Kaip aš tada susigėdau! Buvau nėsčia, suknelė taip nepadoriai atrodė. O klebonas paprastai sako: „Ir aš einu į vaistinę, Onutė yra kiek apsigusi, reikia šiek tiek vaistų, bet vienam nesmagu“. Taip ir nuėjom kartu.

Kitą kartą klebonas, mane sutikęs, klausia: „Na, ar jau pareini čia?“ Manė, kad einu gimdyti. Sakau, kad dar ne. Duktė Zita ir gimė, kaip aš sakau, tame buvusios klebonijos pastate, o A. Vaičius ją pakrikštijo. Vėliau vis pasidomėdavo, kaip mergaitė auga. Netrukus gimė ir sūnus Antanas. A. Vaičius atvažiuodavo pas mus į Aukštupius. Susėsdavom po obelimi sode, įvairiausių žaidimus kartu su juo žaisdavom. Ypač, kai vaikai paaugo. Jis mane vis ponia vadindavo. Buvo daugiau negu namiškis, amžinai su visų vaikais žaisdavo. Ar iš kapinių pareidamas, ar šiaip iš kur, vis vaikams saldinių paberdavo.

Sykį pareinu pėsčia iš Žvingių. A. Vaičius pasiveja su motociklu. Sako: „Pavežčiau, ale sugalvojau prie ežero nuvažiuoti“. Jis nepraleisdavo nė mažiausios progos žmogų užkalbinti. Gyveno paprastai, kaip ir visi. Malkų jam žmonės iš kaimo atveždavo. Degtinės negerdavo nė kiek. Sykį Aukštupuose viena šeimininkė jam įpylė vyno, bet ir to negėrė. Kai pradėjo bažnyčią remontuoti, pats po namus vaikščiodavo ir važinėdavo, prašydavo paaukoti remonto darbams, kiek kas gali. Šventorių sutvarkė. Bažnyčios viduje visos statulos buvo išimtos ir perdažytos.

Į bažnyčią Žygaičiuose kiekvieną sekmadienį ateidavau pėsčia, lyja ar sninga – vis tiek. Kai pirmą kartą nuėjau pas A. Vaičių išpažinties, jis pirmiausiai paklausė, kokia mano pavardė – norėjo visus parapijiečius geriau pažinti. Jis turbūt visų žmonių vardus ir pavardes žinojo. Įėjęs į bažnyčią prieš Mišias, tik linkt galvelę vienam, antram, trečiam – visus pažinojo, sutikęs ir jų vardus pasakydavo. Pamokslai jo buvo paprasti, gaudinti negraudindavo, pavyzdžius pateikdavo iš pasakų, iš raštų. Per paskutinį pamokslą, kai atsisveikino su parapijiečiais, įlipo į sakyklą ir sako: „Aš esu liūdnas, jūs būkite linksmi. Man reikia išeiti“. O kai reikėjo išvažiuoti, klebono niekur nėra. Mašina pakrauta, visi žmonės ašarom plūsta, o jo neranda. Sesuo Onutė apibėgo visur. Rado už bažnyčios prie centrinės sienos ties altoriumi beverkiantį. Jo gerumui, paprastumui apsakyti trūksta žodžių.